

ȘTEFAN ANDREICA

Basm popular în versuri cules în anul 1914

În numerele 58-59 (ianuarie-iulie 2016) și 60-61 (iulie-decembrie 2016) ale acestei reviste am publicat două dintre basmele în versuri culese din Maramureș, în anul 1914, de către Aurel Filimon. Continuăm cu al treilea, provenit, la fel, din manuscrisul pus la dispoziție de către doamna prof. Aurelia Veronica Filimon.

Împaratu' cu trii feçori

Iera-n d'epartare
On împarat mare și tare
Și mult'e avuțî ave',
Da' mai dragă lui iera
O stânică d'e oiță,
Hirișă și frumușică.
Iele numa' că iera'
Tăt cu păru' aorit,
Hiriș și îngalbuit.
Și-mparatu' mai avea
O fată și trii feçori,
Hirișî ca și niște flori.
Pa oile ačălea,
Batăr căne le paș'tea,
Iele nu sa mai hraņa',
Că căneva zănea
Și hrana le o lua.
Împaratu' suparat,
Pa on feçori l-au mânat
Pa iele să le hraņa,
Hrana să le stapănea.
Da' cân' iera-n mnedz d'e dzî,
Iel tare își ad'urîni

Și căneva că dzânea
Și hrana le o lua
Și cân' fečoru' sa scula,
Sa ciud'ea că mai vid'ea
Și abd'e că mai graia.
Și cân' acasă mer'ea,
Oile tăt'e zd'era'.
Și înlontru iel întra,
Tatî-so' îl întreba
Că cum iel le pastorea?
Iel tăt 'i povest'ea
Că cum somnu' îl prind'ea.
Împaratu' suparat,
Pa čălalalt l-au mânat,
L-au mânat cu oile,
Ca să pască, bd'e'ile.
Cân' acolo au îmblat,
Tăt așă s-au întâmplat:
Cân' la amñedzat iera
Și iel tare adurñea.
Și cân' acasă mer'ea,
Oile tăt'e zd'era'.
Împaratu' scârbd'it,
Trimet'ea pa čăl mai mñic.
Dacă acolo mer'ea,
Oile le paștea,
Pântre iele îmbla,
Cu iele frumos graia
Și la oi că le plač'a
Și frumos că le hrañea.
Cân' amñedzatu' dzâñi,
Iel, ģos, nu mai durñi
Și odată că dzâñi'
To'ma' și vulturii,
Nișt'e paunași frumoși.
Și care iera mai frumos
Sa puñea lângă iel, ģos,
Iel d'e labă-l apuca
Ș-o mñinuñe sa-ntâmpla,
C-o fată hirișă iera.
Iel tare să-spaimânta

Și niçi nu pu'ea grai,
Niçi pa ie' o a dzari.
Da' ie' îl îmbrătoșa
Și câtă iel cuvânta:
-Nu t'i t'eme, măi mândruț,
Că tu iești a mñeu draguț.
Iel dacã să d'eș'tepta,
Pa ie' dulcã-o saruta
Și câtă ie cuvânta:
-Hăi, tu, Ruja-Rujâlor,
Floriçâca-Florilor,
Batâr cât'e m-or mânca,
Pa t'ine nu t'i-oi lasa
Și dacã tu încã-i vrea
Hai, tu, la casuca mñea
Și acolo ñi-om trai
Și bine ñi-om vesali.
Da' ie' îș' cuvânta:
-Dragã, inimñioara mñea,
Acolo nu ma pot duçã
Cã nu îi a me' lumuțã,
Fãr-aiçã d'e-i șãd'ea,
Pa t'ine nu t'i-oi lasa,
Vai, bad'e, țucuț gura
Pa ierbuca aiasta.
Și iei acolo sta
Doauã saptamãni întregi,
Ca t'ineri çã sa ibd'esc.
Împaratu' cuğãta
Çã o si cu aiesta?
Și acolo sa duçã
Și pa iei çã îi afla
Cât d'e frumos îș' durñea'.
Da' pa çãñe o mâna
La dãnșî să-i repedza
Și d'in pãru iei-ș lua?
Dacã fata sa scula,
Mare jãle-o apuca
Și lui i sa jaluia
C-are pagubã mare.
Ie' sa cãnta tare

Și lui cu jăle-i spușea
Că s-a duță și l-a lasa.
Da' iel o îmbrătoșa
Și pa ie' că o ruga
Să îș facă o pomană
Și să nu-l lasă sarman.
Da' în dzadar cuvânta,
Că ie' tăt așă dzâca,
C-a mere și l-a lasa.
Iel cu jăle-o-ntreba
Uñ'e o a pu'e' afla?
Ie' cu gura cuvânta
Că uñ'e ie' sa duță
Nime nu îi mai stapân,
To'ma' om d'i pa pamânt,
Pa ie' sî o gasa'
În d'epartari-ațăia.
Da' iel tăt o întreba:
-Uñ'e o si ațăia?
Și ie' cu greu i spușea
Că-i în Țara Roșâie,
Uñ'e-s pomñii frumușăi.
Și îndată că graia,
On paunaș sa fața
Și-ndată să d'eparta,
Iar fečoru' aiesta
Dacă tăt'e le vid'ea
De pamânt să arunca
Și amar îș' mai plânğa.
Împarat'iasa dzânea
Și pa pruncu' iei-l afla.
Acolo iera culcat
Și în lacrâmñi îñecat.
Și pa iel îl întreba:
-Că poa'te si aiasta?
Iel numa' că ș-au strâgat:
-Lasați-mă la focu',
Că mñi-ați mâncat norocu'!
Pa căñe voi ați mânat,
Mare lucru au lucrat,
Că păru' 'i l-au furat

Și pa miñe m-au lasat
Țiñerel și suparat.
Ieu d'e-aiča m-oi lua
Și atâta 'oi îmbla
Până d'e dânsa 'oi da.
Împarat'iasa suparată
Își t'ema pruncu' acasă.
Iel acasă își mer'ea
Și suparat să culca
Și pa mândra o d'isa
Cum dupa iel plânğa.
Și dupa că să scula,
Ramas-bun iel își lua,
Iar parinți suparați
Îl luau pa iel la sfat.
Pa slujnica ačăia
Bucațale o taia.
Iel la tatâ-so' čăria
On cal sprint'en, ușurel,
Tăți si sa mñire d'e iel.
Iel cu calu' sa lua,
T'ată lumia își îmbla,
Doară d'e ie' că ș-o da.
Da' d'e ie' nu-ș mai da.
Și odată sa-ntâlnea
Cu trii fečori d'e drac.
Iel tare s-au spariet,
Da' iei l-au t'emat
Să țâie cu iei on sfat,
Că' tatî-so' li-au lasat
Jd'iči și papučî meș'erați
Și nu sa mai pot împarți,
Vai, da' cu iei č-a mai si?
Fečoru' li-au cuvântat
Și li-au dat on bun sfat
Ș-on munt'e li-au aratat,
Dzâcându-le:- Ieu va dzâc
Că voi aveți d'e porñit
Și care mai iuți a sosî,
Tă'e, a' lui 'or si.
Dračii să da' și porñi',

Iel cu jd'icu' că pogăni,
Cân' înapoi că dzâni,
Pa iel altu' nu-l gasi,
Că iel dacă-au 'pușcat,
La draguță-au alergat.
Draçîi dupa iel s-au luat
Și acolo l-au gasât,
Uñ'e niçi nu s-au gâñ'it.
Că numa-on munt'e mai avea
Și la mândra lui iera.
Și acolo-l ağunğa
Și d'e la iel le lua,
Da' lui rău nu-i parea,
Că la mândra lui iera
Și înlontru sa baga
Și pa ie' că o vid'ea,
De mânucă o prind'ea.

Mulsu' în știmb la stână, Oncești anii '60; foto: colecția Corina Isabella Csiszár